

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціально-гуманітарних технологій та менеджменту
Кафедра психології, педагогіки та соціології

Затверджено

Науково-методичною радою Університету,
протокол від «21» 09 2023 № 1

Голова НМР Іван ШЕМЕЛИНЕЦЬ

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Екстремальна психологія»
для підготовки здобувачів
першого (бакалаврського) рівня
денної та заочної форм навчання
галузі знань - 26 «Цивільна безпека»,
спеціальності - 262 «Правоохоронна діяльність»,
освітньо-професійна програма «Правоохоронна діяльність»
Статус дисципліни: вибіркова
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 053 «Психологія»
освітньо-професійна програма «Психологія»
Статус дисципліни: обов'язкова

Ірпінь 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Експериментальна психологія» укладена на основі освітньо-професійної програми «Психологія» (нова редакція для вступу 2023) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія», затвердженої Вченою радою Університету ДПУ від 30.03.2023, протокол № 9 та на основі освітньо-професійної програми «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» затвердженої Вченою радою Університету ДФСУ від 26.04.2021, протокол №5.

Укладачі:

С.О. Деніжна, к. пед. н., доцент, доцент кафедри психології, педагогіки та соціології

М.О. Сова, д. пед. н, професор, професор кафедри психології, педагогіки та соціології

Гарант освітньої програми

О.Г. Льовкіна, д.філос.н., професор

Г.Л. Чигрина, к.ю.н., доцент

Розглянуто і схвалено кафедрою психології, педагогіки та соціології, протокол від «30» серпня 2023, №1

Завідувач кафедри

І.О. Петухова, к. пед. н., доцент

Розглянуто і схвалено вченою радою факультету соціально-гуманітарних технологій та менеджменту, протокол від «14» вересня 2023, № 2

Голова Вченої ради факультету соціально-гуманітарних технологій та менеджменту

Н. І. Зикун, д. н.із соц. ком., професор

Завідувач навчально-методичного відділу

І.В. Качур, к. біол. н., доцент

Реєстраційний № _____

Зміст

1. Передмова.....	4
2. Опис навчальної дисципліни	6
2.1. Компетентності та результати навчання.....	8
2.2. Пререквізити та постреквізити вивчення дисципліни.....	9
2.3. Структура навчальної дисципліни	11
2.4. Рейтинг-план.....	13
2.5. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення.....	16
3. Зміст навчальної дисципліни за змістовними модулями	17
4. Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти	25
5. Засоби діагностики результатів навчання.....	29
6. Форми та питання поточного та підсумкового контролю.....	30
7. Рекомендована література	34
8. Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни.....	35

1. ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліна «Екстремальна психологія» відноситься до навчальних дисциплін циклу професійної підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, спеціальностей 262 «Правоохоронна діяльність», 053 «Психологія».

«Екстремальна психологія» є основною дисципліною спеціальності 053 «Психологія», а також вибірковою дисципліною навчального плану в підготовці майбутніх фахівців для різних структур і відомств, де співробітники працюють в кризових і екстремальних ситуаціях, в умовах підвищеного ризику і небезпеки, а також для організацій і центрів, що надають психологічну допомогу різним категоріям населення щодо подолання важких життєвих ситуацій і виходу з критичних психічних станів.

Нині вивчення курсу «Екстремальна психологія» є особливо актуальним у зв'язку з війною в Україні, що спричинило цинічне та жорстоке ставлення окупантів до людей, численні жертви та вбивства, захоплення заручників і мародерство, руйнування міст та сіл, втрату житлових будинків й інфраструктури. Прояви крайніх форм військової агресії, які супроводжуються ракетними ударами, використанням отруйної речовини та підпалами призвели як до соціально-політичної, так і до морально-психологічної кризи в усьому світі. Слід відмітити основні питання, які розкриваються в даному навчальному курсі, а саме: 1) психологічні основи станів і поведінки людей в екстремальних ситуаціях; 2) умови роботи в надзвичайних ситуаціях; 3) проблеми, пов'язані з психологією кризових ситуацій або психологією катастроф .

Мета навчальної дисципліни: формування у здобувачів системи знань щодо особливостей поведінки людини в екстремальних ситуаціях, володіння основами надання психологічної допомоги людям в подоланні різних надзвичайних та екстремальних ситуацій, забезпечити на цій основі формування у здобувачів готовності до майбутньої професійної діяльності.

Завдання навчальної дисципліни: надання здобувачам вищої освіти:

- засвоєння теоретичних основ екстремальної психології, психологічної сутності поняття екстремальності;
- опанування знань щодо психологічної своєрідності екстремальних ситуацій, чинників та умов, що роблять їх небезпечними для психіки людини;
- вивчення особливостей і характеру зміни станів психіки в екстремальних умовах, індивідуальні особливості прояву психоемоційної напруженості;
- ознайомлення з особливостями психологічного забезпечення професійної діяльності в екстремальних умовах;
- оволодіння умінням застосовувати прийоми надання психологічної допомоги в екстремальних ситуаціях;
- умінь та навичок надавати психологічну допомогу різним категоріям населення.

Методи навчання:

Програмою курсу передбачено лекційні, практичні, семінарські заняття, індивідуально-консультаційна та самостійна робота здобувача вищої освіти.

Під час лекційних, семінарських та практичних занять застосовуються інноваційні інтерактивні методи навчання: тренінги, кейси, дебати, творчі, тестові завдання.

На лекційних заняттях здобувача вищої освіти отримують інформацію про теоретичні аспекти курсу.

Семінарські та практичних заняття передбачають розкриття актуальних проблем специфіки та практичного застосування знань як базової основи у подальшій професійній діяльності, обговорення дискусійних питань.

Самостійна робота студента передбачає опанування теоретичного матеріалу з рекомендованої літератури, аналіз сучасних психологічних досліджень. Наведені у програмі питання для самоконтролю покликані зорієнтувати студентів на вивчення психічних процесів та їх порушень, методів дослідження психічних процесів, що спостерігаються при

екстремальних ситуаціях, а також становитимуть основу при формуванні екзаменаційних білетів з дисципліни «Екстремальна психологія».

Індивідуально-консультаційна робота здобувача вищої освіти передбачає написання доповідей, есе, підготовку презентацій, рефератів та тези на наукові конференції.

Організація поточного та підсумкового контролю знань

Об'єктом контролю є діяльність здобувача вищої освіти на семінарських заняттях, а також результати виконання ними самостійної та індивідуальної роботи.

До контрольних заходів входять поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять та при перевірці самостійних робіт (тестові завдання, проведення презентацій, виконання письмових завдань) і має на меті перевірку рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу з предмета.

Підсумковий контроль – екзамен для спеціальності 053 «Психологія» та диференційований залік для спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність».

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
для спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»

Найменування показників	Рівень вищої освіти галузь знань спеціальність освітня програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Рівень вищої освіти: бакалавр	Вибіркова	
Модулів – 2	Галузь знань: 26 «Цивільна безпека»	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 90		2	2
		Семестр	
		4	4
		Лекції	
		24	4
		Семінарські заняття	
		20	2
		Практичні заняття	
		-	-
		Самостійна робота	
		44	82
		Індивідуально.-консультаційна робота:	
		2	2
		Вид контролю	
		Диференційований залік	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
для спеціальності 053 «Психологія»

Найменування показників	Рівень вищої освіти галузь знань спеціальність освітня програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Рівень вищої освіти: бакалавр	Обов'язкова	
Модулів – 2	Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 150		3	3
		Семестр	
		5	5
	Спеціальність: 053«Психологія» освітня програма «Психологія»	Лекції	
		16	6
		Семінарські заняття	
		24	2
		Практичні заняття	
		20	2
		Самостійна робота	
		87	138
		Індивідуально-консультаційна робота:	
		3	2
Вид контролю			
Екзамен			

**2.1. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ
для спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»**

Компетентності	Результати навчання
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Розуміти принципи і мати навички етичної поведінки, соціально відповідальної та свідомої діяльності у сфері правоохоронної діяльності.
Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.	Здійснювати координацію діяльності суб'єктів забезпечення публічної безпеки і порядку, а також комунікацію з фізичними та юридичними особами з метою своєчасного реагування на кримінальні злочини, адміністративні правопорушення та події.
Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.	Адаптуватися і ефективно діяти за звичних умов правоохоронної діяльності та за умов ускладнення оперативної обстановки.
Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	Працювати автономно та в команді виконуючи посадові обов'язки та під час розв'язання складних спеціалізованих задач правоохоронної діяльності.
Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	Застосовувати заходи, спрямовані на усунення загрози життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального злочину чи адміністративного правопорушення.
Здатність приймати обґрунтовані рішення.	Використовувати основні методи та засоби забезпечення правопорядку в державі, дотримуватись прав і свобод людини і громадянина, попередження та припинення нелегальної (незаконної) міграції та інших загроз національної безпеки держави (кібербезпеку, економічну та інформаційну безпеку, тощо).
Здатність працювати в команді.	Вміти застосовувати процедури надання першої медичної допомоги.
Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань та навичок у професійній діяльності.	Підтримувати, встановлені на законодавчому рівні, умови дотримання дозвільної системи.
Здатність систематизувати закономірності злочинності, визначати особу злочинця, причини і умови злочинності та її окремих видів, реалізовувати напрями і заходи її запобігання.	Працювати автономно та в команді виконуючи посадові обов'язки та під час розв'язання складних спеціалізованих задач правоохоронної діяльності.

Здатність забезпечувати охорону державної таємниці та працювати з носіями інформації з обмеженим доступом.	Вміти оцінювати обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати розвиток обстановки, дій правопорушників та противника, вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення правопорушень.
Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень, заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб та публічній безпеці.	Вміти приймати вірне правове рішення в нестандартних та екстремальних ситуаціях.
Здатність приймати вірне правове рішення в нестандартних та екстремальних ситуаціях, що виникають під час здійснення професійної правоохоронної діяльності у сфері оподаткування, фінансів та підприємництва.	

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ для спеціальності 053 «Психологія»

Інтегральна компетентність - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Компетентності	Результати навчання
ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ПРН4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел
ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.	ПРН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.	ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
СК8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).	ПРН14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.
ФК1. Здатність до аналізу психологічних особливостей та поведінки особистості в кризових ситуаціях.	ПРН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
	ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

2.2. ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ для спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»

Супутніми для вивчення даної дисципліни є: засвоєння теоретичних і практичних засад таких навчальних дисциплін як: «Основи організації служби в правоохоронних органах», «Правовий режим державної таємниці», «Судові та правоохоронні органи», «Основи організації служби в

правоохоронних органах», «Адміністративна діяльність правоохоронних органів».

Наступними для даної дисципліни буде вивчення таких курсів: «Екстремальна психологія» здобувачі мають можливість освоїти певні дисципліни, а саме: «Національна безпека», «Оперативно-розшукова діяльність», «Тактико-спеціальна підготовка».

ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ для спеціальності 053 «Психологія»

Супутніми для вивчення даної дисципліни є: засвоєння теоретичних і практичних засад таких навчальних дисциплін як: «Основи організації служби в правоохоронних органах», «Безпека життєдіяльності», «Психодіагностика», «Вікова фізіологія», «Основи анатомії та фізіології нервової системи».

Наступними для даної дисципліни буде вивчення таких курсів: Наступними для даної дисципліни буде вивчення таких курсів: «Кризова психологія», «Клінічна психологія», «Юридична психологія», «Експериментальна психологія».

2.3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
для спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»

ПДБП-22-1

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	с	п	І. р.	С.р		л	с	п	І. к. р	с.р
1	2	3	4	5	6	8	9	10	11	12		
Модуль I = 1,3 зал. Кред. (40 год.)												
<i>Змістовий модуль №1. Екстремальна психологія як наука</i>												
Тема 1. Екстремальна психологія як галузь сучасної науки та практики	9	2	2			5	11	2			9	
Тема 2. Психологія екстремальних ситуацій та їх вплив на поведінку людини	12	4	4			4	9				9	
Тема 3. Особистість і група в екстремальних ситуаціях	10	2	2		2	4	11			2	9	
Тема 4. Психологічна безпека особистості в умовах ризику.	9	2	2			5	9				9	
<i>Форма контролю – контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.) – письмова робота</i>												
Разом за Модулем 1	40	10	10		2	18	40	2		2	36	
Модуль II = 1,7 зал. Кред. (50 год.)												
<i>Змістовий модуль №2. Психологічний супровід в екстремальних ситуаціях</i>												
Тема 5. Психічні стани та реакції, що виникають у працівників небезпечних професій в умовах службової діяльності	11	4	2			5	11	2			9	
Тема 6. Професійний стрес працівників небезпечних професій	11	4	2			5	11		2		9	
Тема 7. Посттравматичні стресові розлади, що виникають при виконанні оперативних завдань в екстремальних умовах службової діяльності	10	2	2			6	9				9	
Тема 8. Психологічна підготовка фахівців екстремальних видів діяльності	9	2	2			5	9				9	
Тема 9. Психологічна робота з працівниками небезпечних професій після виконання службових завдань в екстремальних умовах	9	2	2			5	10				10	
<i>Форма контролю – контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.) – письмова робота</i>												
Разом за Модулем 2	50	14	10			26	50	4			46	
<i>Форма підсумкового контролю – диференційований залік</i>												
Усього годин	90	24	20		2	44	90	4	2		82	

**2.3.СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
для спеціальності 53 «Психологія»**

ПСБ-23-1

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	с	п	І. р.	С.р		л	с	п	І. к. р	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Модуль I = 2,3 залікового кредиту (67 год.)												
<i>Змістовий модуль №1. Екстремальна психологія як наука</i>												
Тема 1. Екстремальна психологія як галузь сучасної науки та практики	16	2	2	2		10	17	2				15
Тема 2. Психологія екстремальних ситуацій та їх вплив на поведінку людини	16	2	2	2		10	15					15
Тема 3. Особистість і група в екстремальних ситуаціях	21	2	4	2	3	10	19		2		2	15
Тема 4. Психологічна безпека особистості в умовах ризику.	14		2	2		10	15					15
Форма контролю – контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.) – письмова робота												
Разом за Модулем 1	67	6	10	8	3	40	67	2	2		2	60
<i>Модуль II = 2,7 зал. кред. (83 год.)</i>												
<i>Змістовий модуль №2. Психологічний супровід в екстремальних ситуаціях</i>												
Тема 5. Психічні стани та реакції, що виникають у працівників небезпечних професій в умовах службової діяльності	18	2	4	2		10	17	2				15
Тема 6. Професійний стрес працівників небезпечних професій	18	2	4	2		10	17	2				15
Тема 7. Посттравматичні стресові розлади, що виникають при виконанні оперативних завдань в екстремальних умовах службової діяльності	16	2	2	2		10	16					16
Тема 8. Психологічна підготовка фахівців екстремальних видів діяльності	16	2	2	2		10	15					15
Тема 9. Психологічна робота з працівниками небезпечних професій після виконання службових завдань в екстремальних умовах	15	2	2	4		7	18			2		16
Форма контролю – контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.) – письмова робота												
Разом за Модулем 2	83	10	14	12		47	83	4		2		75
<i>Форма підсумкового контролю – екзамен</i>												
Усього годин	150	16	24	20	3	87	150	6	2	2	2	138

2.4 РЕЙТИНГ-ПЛАН для спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»

Години	Тема	Форма заняття та діяльності (лекція, семінар, самостійна робота здобувача, контрольний захід, підсумкове тестування, індивідуальна робота)	Результати навчання	Вага оцінки (кількість балів) Денна форма	Вага оцінки (кількіс ть балів) Заочна форма
Змістовий модуль 1					
2/2 2/0 5/9	Тема 1 Екстремальна психологія як галузь сучасної науки та практики	Лекція Семінарське заняття Самостійна робота	Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи. Адаптуватися і ефективно діяти за звичних умов правоохоронної діяльності та за умов ускладнення оперативної обстановки.	0 3 1	0 0 3
4/0 4/0 4/9	Тема 2. Психологія екстремальних ситуацій та їх вплив на поведінку людини	Лекція Семінарське заняття Самостійна робота	Застосовувати заходи, спрямовані на усунення загрози життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального злочину чи адміністративного правопорушення. Вміти приймати вірне правове рішення в нестандартних та екстремальних ситуаціях.	0 3 1	0 0 3
2/0 2/0 4/9 2/2	Тема 3. Особистість і група в екстремальних ситуаціях	Лекція Семінарське заняття Самостійна робота Індивідуально-консультаційна робота	Вміти оцінювати обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати розвиток обстановки, дій правопорушників та противника, вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення правопорушень.	0 3 1 2	0 0 3 2
2/0 2/0 5/9	Тема 4. Психологічна безпека особистості в умовах ризику	Лекція Семінарське заняття Самостійна робота Проміжний модульний контроль 1	Здійснювати координацію діяльності суб'єктів забезпечення публічної безпеки і порядку, а також комунікацію з фізичними та юридичними особами з метою своєчасного реагування на кримінальні злочини, адміністративні	0 3 1 3	0 0 3

			правопорушення та події.		
	Усього за модулем			22	14
Змістовий модуль 2					
4/2 2/0 5/9	Тема 5. Психічні стани та реакції, що виникають у працівників небезпечних професій в умовах службової діяльності	Лекція Семінарське заняття Самостійна робота	Здійснювати координацію діяльності суб'єктів забезпечення публічної безпеки і порядку, а також комунікацію з фізичними та юридичними особами з метою своєчасного реагування на кримінальні	0 3 1	0 0 3
4/0 2/2 5/9	Тема 6. Професійний стрес працівників небезпечних професій	Лекція Семінарське заняття Самостійна робота	Працювати автономно та в команді виконуючи посадові обов'язки та під час розв'язання складних спеціалізованих задач правоохоронної діяльності.	0 3 1	0 12 3
2/0 2/0 6/9	Тема 7. Посттравматичні стресові розлади, що виникають при виконанні оперативних завдань в екстремальних умовах службової діяльності	Лекція Семінарське заняття Самостійна робота	Вміти оцінювати обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати розвиток обстановки, дій правопорушників та противника, вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення правопорушень.	0 3 1	0 0 3
2/0 2/0 5/9	Тема 8. Психологічна підготовка фахівців екстремальних видів діяльності	Лекція Семінарське заняття Самостійна робота	Адаптуватися і ефективно діяти за звичних умов правоохоронної діяльності та за умов ускладнення оперативної обстановки.	0 3 1	0 0 3
2/0 2/0 5/10	Тема 9. Психологічна робота з працівниками небезпечних професій після виконання службових завдань в екстремальних умовах	Лекція Семінарське заняття Самостійна робота Проміжний модульний контроль 2	Працювати автономно та в команді виконуючи посадові обов'язки та під час розв'язання складних спеціалізованих задач правоохоронної діяльності.	0 3 1 3	0 0 3 4
Комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE				5	5
Усього за модулем 2				28	36
Підсумковий контроль - диференційований залік				50	50
Усього за курсом				100	100

2.4 РЕЙТИНГ-ПЛАН для спеціальності 053 «Психологія»

Години	Тема	Форма заняття та діяльності (лекція, семінар, самостійна робота здобувача, контрольний захід, підсумкове тестування, індивідуальна робота)	Результати навчання	Вага оцінки (кількість балів) Денна форма	Вага оцінки (кількість балів) Заочна форма
Змістовий модуль 1					
2/2 2/0 2/0 10/15	Тема 1 Екстремальна психологія як галузь сучасної науки та практики	Лекція Практичне заняття Семінарське заняття Самостійна робота	ПРН4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел	0 1 1 1	0 0 3
2/0 2/0 2/0 10/15	Тема 2. Психологія екстремальних ситуацій та їх вплив на поведінку людини	Лекція Практичне заняття Семінарське заняття Самостійна робота	ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.	0 1 1 1	0 0 3
2/0 2/0 4/2 3/2 10/15	Тема 3. Особистість і група в екстремальних ситуаціях	Лекція Практичне заняття Семінарське заняття Самостійна робота Індивідуально-консультаційна робота	ПРН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.	0 1 2 1 4	0 0 6 3 2
0/0 2/0 2/0 10/15	Тема 4. Психологічна безпека особистості в умовах ризику	Лекція Практичне заняття Семінарське заняття Самостійна робота Проміжний модульний контроль 1	ПРН14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.	0 1 1 1 5	0 0 3
Усього за модулем				22	20
Змістовий модуль 2					
2/2 2/0 4/0 10/15	Тема 5. Психічні стани та реакції, що виникають у працівників небезпечних професій в умовах службової діяльності	Лекція Практичне заняття Семінарське заняття Самостійна робота	ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.	0 1 2 1	0 0 0 3
2/2 2/0 4/0 10/15	Тема 6. Професійний стрес працівників небезпечних професій	Лекція Практичне заняття Семінарське заняття Самостійна робота	ПРН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.	0 1 2 1	0 0 0 3

2/0	Тема 7.	Лекція	ПРН15. Відповідально	0	0
2/0	Посттравматичні	Семінарське заняття	ставитися до професійного	1	0
2/0	стресові	Практичне заняття	самовдосконалення,	1	0
10/16	розлади, що виникають при виконанні оперативних завдань в екстремальних умовах службової діяльності	Самостійна робота	навчання та саморозвитку	1	3
2/0	Тема 8.	Лекція	ПРН9. Пропонувати власні	0	0
2/0	Психологічна	Практичне заняття	способи вирішення	1	0
2/0	підготовка	Семінарське заняття	психологічних задач і	1	0
10/15	фахівців екстремальних видів діяльності	Самостійна робота	проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.	1	3
2/0	Тема 9.	Лекція	ПРН15. Відповідально	0	0
4/2	Психологічна	Практичне заняття	ставитися до професійного	2	6
2/0	робота з	Семінарське заняття	самовдосконалення,	1	0
7/16	працівниками небезпечних професій після виконання службових завдань в екстремальних умовах	Самостійна робота	навчання та саморозвитку	1	3
		Проміжний модульний контроль 2		5	4
Комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE				5	5
Усього за модулем				28	30
Підсумковий контроль - екзамен				50	50
Усього за курсом				100	100

2.5. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Мультимедійний супровід.

Zoom, Moodle

3.ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВНИМИ МОДУЛЯМИ

Змістовий модуль 1. Екстремальна психологія як наука

Тема 1. Екстремальна психологія як галузь сучасної науки та практики

План лекційного заняття:

1. Предмет, мета і завдання екстремальної психології
2. Методологічні основи екстремальної психології.
3. Історія становлення та розвитку екстремальної психології.
4. Проблема екстремальності в сучасній психологічній науці.
5. Методи дослідження екстремальної психології.

План семінарського заняття:

1. Екстремальна психологія як наука.
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.
3. Генеза екстремальної психології.
4. Зв'язок екстремальної психології з іншими галузями психології.

План самостійної роботи здобувача вищої освіти:

1. Історія становлення екстремальної психології.
2. Поняття «екстремальні умови» та «екстремальні стани».
3. Категоріальний апарат екстремальної психології.

Перелік питань для самоконтролю:

1. Розкрийте методологічні основи екстремальної психології.
2. Визначте мету, задачі та предмет екстремальної психології.
3. Прослідуйте генезу розвитку екстремальної психології.
4. Проаналізуйте проблему екстремальності в сучасній психологічній науці.
5. Охарактеризуйте методи дослідження, що використовуються в екстремальній психології.
6. Розкрийте процедуру послідовної динамічної оцінки ситуації.
7. Перерахуйте індивідуальні та психологічні особливості особистості, яка схильна до небезпеки.
8. Назвіть якості психологічно безпечної особистості.

Рекомендована література:

Основна: [1-5]

Допоміжна: [8-11]

Інформ. ресурси Інтернет: [16, 18, 20]

Міжнародні видання: [22, 25].

Тема 2. Психологія екстремальних ситуацій та їх вплив на поведінку людини

План лекційного заняття:

1. Зміст і сутність понять «кризова ситуація», «надзвичайна ситуація», «екстремальна ситуація».
2. Класифікація екстремальних ситуацій.
3. Суб'єкти екстремальних ситуацій.
4. Фактори дестабілізації та мобілізації людини в екстремальній ситуації.
5. Вплив екстремальних ситуацій на психічний стан і поведінку людей та способи психологічної безпеки.

План семінарського заняття:

1. Загальна характеристика екстремальної ситуації.
2. Поняття екстремальних факторів (стресорів).
3. Зовнішні фактори (інтенсивність, специфічність, раптовість, тривалість, дефіцит інформації) екстремальної ситуації.
4. Внутрішні фактори (суб'єктивне значення екстремальної події, особливості життєвого досвіду, досвіду діяльності в аналогічних умовах) екстремальної

ситуації.

5. Основні типи поведінки персоналу, що виникають в умовах екстремальної ситуації.

План самостійної роботи здобувача вищої освіти:

1. Типи та види екстремальних ситуацій.
2. Охарактеризувати зовнішні (інтенсивність, специфічність, раптовість, тривалість, дефіцит інформації) та внутрішні фактори (суб'єктивне значення екстремальної події, особливості життєвого досвіду, досвіду діяльності в аналогічних умовах) екстремальної ситуації.
3. Специфічна та неспецифічна адаптація.
4. Індивідуальні психофізіологічні особливості людини.

Перелік питань для самоконтролю:

1. Дайте визначення і розкрийте зміст понять «надзвичайна ситуація», «екстремальна ситуація», «кризова ситуація».
2. Охарактеризуйте види екстремальних ситуацій за складністю, ступенем і характером загроз, небезпек, наслідками, вимогами до підготовки та поведінки людей, за ступенем екстремальності.
3. Охарактеризуйте фактори, що визначають екстремальність ситуації.
4. Розкрийте характерні ознаки класифікацій екстремальних ситуацій.
5. Назвіть суб'єктів екстремальних ситуацій.
6. Поясніть, чим психологічно небезпечна для суб'єкта екстремальна ситуація.
7. У чому виявляється специфіка психологічного змісту екстремальної ситуації.
8. Охарактеризуйте ситуації, в яких виникають інформаційний та емоційний стреси.
9. Розгляньте види надзвичайних ситуацій техногенного характеру.
10. Висвітліть зміст стратегій, спрямованих на адаптацію особистості до діяльності в екстремальних умовах.
11. Розкрийте специфіку психологічного забезпечення адаптації в екстремальних і надзвичайних ситуаціях.
12. На основі наведеної психологічної класифікації екстремальних ситуацій, що можуть виникнути у професійній діяльності, визначте стрес-фактори, що негативно впливають на працівників небезпечних професій.

Рекомендована література:

Основна: [1-4]

Допоміжна: [8, 10, 12, 13]

Інформ. ресурси Інтернет: [16, 20]

Міжнародні видання: [24,26].

Тема 3. Особистість і група в екстремальних ситуаціях

План лекційного заняття:

1. Основні фактори, що впливають на особистість в екстремальних ситуаціях.
2. Закономірності адаптації особистості до екстремальних ситуацій.
3. Види реакцій при дії екстремальних факторів.
4. Вплив екстремальних умов на здоров'я людини.

План семінарського заняття:

1. Прояви дезадаптивних психічних станів в екстремальних ситуаціях.
2. Основні підходи до визначення психологічної стійкості.
3. Компоненти психологічної стійкості.

План самостійної роботи здобувача вищої освіти:

1. Роль суб'єктивних факторів у розвитку травматичного стресу.
2. Індивідуальна варіабельність реакцій суб'єкта на стрес.
3. Стратегії та тактики поведінки людини у надзвичайних ситуаціях.

План індивідуально-консультаційної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Опрацювання методик діагностики адаптивності до стресу.
2. Шкала оцінки впливу травматичної події.

3. Опрацювання вправ на адаптивність до стресу: налаштування АС та колесо АС.
4. Підготовка есе по одному з питань:
 - 1) Як Ви думаєте, стрес - це добре чи погано?
 - 2) Чи є плюси в синдромі згоряння?
 - 3) Чи можна адаптуватися до складної ситуації без стресу?
 - 4) Чи є вигода для людини в порушеннях здоров'я після впливу надзвичайних чинників?

Перелік питань для самоконтролю:

1. Назвіть основні причини певного типу реагування людини на екстремальну ситуацію.
2. Які психологічні причини розладів самосвідомості в екстремальній ситуації?
3. Що таке аферентація і в чому її прояви при екстремальній ситуації?
4. Як виявляються соціально-психологічні обмеження при екстремальній ситуації?
5. Які особливості спілкування в екстремальній ситуації?

Рекомендована література:

Основна: [1-5]

Допоміжна: [7-10]

Інформ. ресурси Інтернет: [19, 20]

Міжнародні видання: [23, 25]

Тема 4. Психологічна безпека особистості в умовах ризику

План лекційного заняття:

1. Сучасні підходи до феноменології поняття «психологічна безпека».
2. Модель психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
3. Методики оцінки психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.
4. Програма розвитку та збереження психологічної безпеки персоналу екстремальних видів діяльності.

План семінарського заняття:

1. Компоненти психологічної захищеності особистості у звичайних умовах діяльності.
2. Структурний аналіз моделі психологічної безпеки особистості в екстремальних умовах діяльності.
3. Особливості організації психологічної безпеки особистості.
4. Програма розвитку та збереження психологічної безпеки особистості в умовах ризику.
5. Методики розвитку та збереження психологічної безпеки особистості.

План самостійної роботи здобувача вищої освіти:

1. Методика “Експрес-діагностика психологічної безпеки особистості” фахівця екстремального виду діяльності.
2. Психологічне інформування про особливості екстремальних ситуацій.
3. Відтворення психологічних факторів екстремальної ситуації у процесі тренувань.
4. Методи ідеомоторного тренування.
5. Соціально-психологічний тренінг для формування, розвитку, підтримання та збереження психологічної безпеки особистості у військовослужбовців.

Перелік питань для самоконтролю:

1. Проаналізуйте наукові підходи до визначення поняття «безпека», «психологічна безпека».
2. Охарактеризуйте структурні компоненти психологічної захищеності особистості у звичайних умовах діяльності.
3. Здійсніть структурний аналіз моделі психологічної безпеки особистості в екстремальних умовах діяльності.
4. Виявіть особливості організації психологічної безпеки особистості.
5. Опишіть зміст і структуру програми розвитку та збереження психологічної безпеки особистості в умовах ризику.

6. Охарактеризуйте методики розвитку та збереження психологічної безпеки особистості.

Рекомендована література:

- Основна: [3-5]
Допоміжна: [6-10]
Інформ. ресурси Інтернет: [18, 20]
Міжнародні видання: [24,26]

Змістовий модуль 2. Психологічний супровід в екстремальних ситуаціях

Тема 5. Психічні стани та реакції, що виникають у працівників небезпечних професій в умовах службової діяльності

План лекційного заняття:

1. Екстремальні стани та реакції, що виникають у працівників при виконанні оперативних завдань службової діяльності.
2. Психічні реакції, які впливають на успішність службової діяльності в екстремальних ситуаціях.
3. Медико-психологічна реабілітація осіб, які перенесли гострі реакції та психологічні травми в екстремальних умовах службової діяльності

План семінарського заняття:

1. Класифікація станів людини в екстремальних ситуаціях.
2. Первинні психологічні реакції при екстремальних ситуаціях (страх, афект, ступор, паніка).
3. Динаміка психічних станів в екстремальній ситуації.
4. Психологічні труднощі в ході проведення аварійно-рятувальних робіт вночі.
5. Психогенні фактори позитивного і негативного впливу на психіку працівника і результати вирішення ним службових завдань.

План самостійної роботи здобувача вищої освіти:

1. Динаміка переживання в період кризи.
2. Діагностика психічних процесів та станів особистості.
3. Діагностика емоційних особливостей людини та ризику захворювання.

Перелік питань для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте екстремальні стани, які можуть виникнути у працівників небезпечних професій при виконанні оперативних завдань в екстремальних умовах службової діяльності.
2. Розгляньте психічні реакції, що позитивно впливають на успішність службової діяльності.
3. Розкрийте особливості гострих психічних реакцій, які знижують ефективність вирішення службових завдань.
4. Виявіть психологічні особливості працівника, що зумовлюють індивідуальну варіабельність реакцій на стрес?
5. Спробуйте охарактеризувати типи поведінки працівників небезпечних професій, що ймовірно виникають в умовах екстремальної ситуації.
4. Охарактеризуйте форми та методи медико-психологічної реабілітації осіб, які перенесли гострі реакції та психологічні травми в екстремальних умовах службової діяльності.

Рекомендована література:

- Основна: [1-5]
Допоміжна: [6-14]
Інформ. ресурси Інтернет: [16, 20,21]
Міжнародні видання: [23,24]

Тема 6: Професійний стрес працівників небезпечних професій

План лекційного заняття:

1. Стрес та особливості його прояву в екстремальних ситуаціях.
2. Професійний стрес працівників небезпечних професій: симптоми та причини виникнення.
3. Наслідки професійного стресу: професійне вигорання, моральні травми, виснаження.
4. Діагностика та оцінка професійного стресу, що виникає у працівників в екстремальних умовах службової діяльності.
5. Вибір стратегій та моделей поведінки в критичних ситуаціях службової діяльності.

План семінарського заняття:

1. Поняття «екстремальних» професій.
2. Джерела та наслідки професійного стресу.
3. Професійна деформація фахівця ризиконебезпечних професій.
4. Оцінка рівня професійного стресу.
5. Оцінка рівня професійної деформації працівника.

План самостійної роботи здобувача вищої освіти:

1. Проблема професійної надійності працівника та готовності до діяльності в особливих умовах.
2. Професійно важливі якості представника ризиконебезпечних професій.
3. Професійно-психологічний відбір кадрів.

Перелік питань для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте стрес-фактори, які визначають екстремальність ситуації.
2. Здійсніть співвідношення понять «стрес», «психічна напруженість», «психологічний стрес», «синдром емоційного вигорання».
3. Порівняйте категорії «еустрес» і «дистрес».
4. Складіть загальну характеристику професійного стресу, що виникає у процесі трудової діяльності працівників різних професій.
5. Охарактеризуйте особливості професійного стресу у військовослужбовців.
6. Виявіть специфіку професійного стресу фахівців екстремальних професій.
7. На основі яких особливостей працівника слід розглядати його індивідуальну варіабельність реакцій на стрес?
8. Спробуйте охарактеризувати основні типи поведінки працівників небезпечних професій, що виникають в умовах екстремальної ситуації.
9. Які наслідки професійного стресу спостерігаються у працівників після виконання службових завдань в екстремальних умовах службової діяльності.
10. Визначте критерії та етапи оцінювання професійного стресу працівників в екстремальних умовах службової діяльності.
11. Проаналізуйте стратегії та моделі поведінки в критичній ситуації службової діяльності.

Рекомендована література:

Основна: [1-4]

Допоміжна: [6-14]

Інформ. ресурси Інтернет: [17,19, 20]

Міжнародні видання: [24, 26]

Тема 7: Посттравматичні стресові розлади, що виникають при виконанні оперативних завдань в екстремальних умовах службової діяльності

План лекційного заняття:

1. Аналітичний огляд психологічних досліджень з проблеми посттравматичного стресового розладу (ПТСР).
2. Клінічні симптоми та критерії ПТСР.

3. Методики діагностики посттравматичних порушень.
4. Психотерапевтичні методи лікування дисоціативних станів.

План семінарського заняття:

1. Історія розвитку теорій про посттравматичні стресові розлади.
2. Психологічна травма та її види.
3. Стадії та класифікація ПТСР.
4. Дисоціація та посттравматичний стрес.
5. Відстрочені реакції на стресову ситуацію (психосоматичні реакції).

План самостійної роботи здобувача вищої освіти:

1. Прояви ПТСР у військових.
2. Прояви ПТСР у працівників МНС України.
3. Психогенні розлади при виконанні оперативних завдань в екстремальних умовах службової діяльності
4. Психогенні розлади при стихійних лихах та катастрофах.

Перелік питань для самоконтролю:

1. Відстежте еволюцію психологічних досліджень з проблеми посттравматичного стресового розладу (ПТСР).
2. Дайте визначення поняттю «психологічний стресовий розлад».
3. Охарактеризуйте клінічні симптоми ПТСР.
4. Здійсніть систематизацію критеріїв діагностики ПТСР.
5. Назвіть методики діагностики посттравматичних порушень.
6. Охарактеризуйте психотерапевтичні методи лікування дисоціативних станів.

Рекомендована література:

Основна: [2-4]

Допоміжна: [6-9]

Інформ. ресурси Інтернет: [16,17]

Міжнародні видання: [26,27]

Тема 8. Психологічна підготовка працівників небезпечних професій до діяльності в екстремальних ситуаціях

План лекційного заняття:

1. Психологічна компетентність фахівців екстремальних видів діяльності: сутність, зміст, структура, критерії сформованості.
2. Сучасні напрями підготовки працівників небезпечних професій до службової діяльності в екстремальних умовах.
3. Етапи психологічної підготовки службовців до виконання оперативних завдань в умовах ризику.
4. Аналіз тренінгових програм і методик психологічної підготовки до службової діяльності в екстремальних ситуаціях.

План семінарського заняття:

1. Структура психологічного забезпечення діяльності в екстремальних умовах.
2. Психологічна підготовка до діяльності в екстремальних умовах.
3. Психологічний супровід діяльності в екстремальних ситуаціях.

План самостійної роботи здобувача вищої освіти:

1. Зміст професійної психологічної підготовки фахівця одного з ризиконебезпечних видів професійної діяльності (на вибір).
2. Особистісно орієнтовані форми поведінки рятувальників в екстремальній ситуації.

Перелік питань для самоконтролю:

1. Розкрийте роль психологічної підготовки фахівців небезпечних професій до діяльності в екстремальних умовах.
2. Визначте сутність і зміст поняття «психологічна компетентність фахівця

- екстремального виду професійної діяльності».
3. Охарактеризуйте структурні компоненти психологічної компетентності щодо службової діяльності в умовах ризику.
 4. Визначте критерії оцінки та показники стану рівня психологічної компетентності працівників небезпечних професій.
 5. Проаналізуйте сучасні напрями формування психологічної компетентності в процесі професійної підготовки до службової діяльності в екстремальних умовах праці.
 6. Здійсніть аналіз тренінгових програм психологічної підготовки фахівців екстремальних видів діяльності.
 7. Охарактеризуйте сучасні методики та методи тренувань працівників небезпечних професій, які використовуються в процесі психологічної підготовки до службової діяльності в екстремальних ситуаціях.

Рекомендована література:

Основна: [3-5]

Допоміжна: [12-14]

Інформ. ресурси Інтернет: [17,18]

Міжнародні видання: [24,27]

Тема 9. Психологічна робота з працівниками небезпечних професій після виконання службових завдань в екстремальних умовах

План лекційного заняття:

1. Профілактика негативних наслідків реактивних станів, що виникають у працівників екстремальних видів діяльності при виконанні оперативних завдань службової діяльності.
2. Психологічна корекція та реабілітація працівників небезпечних професій після виконання службових завдань в екстремальних умовах.
3. Психологічна робота з пораненими в умовах шпиталю.
4. Специфіка діяльності психолога з особами, які переживають горе втрати.

План семінарського заняття:

1. Психологічні ресурси в структурі психологічного здоров'я працівників небезпечних професій після виконання службових завдань в екстремальних умовах.
2. Етапи, форми і методи профілактичної роботи щодо подолання негативних наслідків виконання службових завдань в екстремальних умовах.
3. Корекційні методи психологічної допомоги працівникам екстремальних видів професійної діяльності у разі виникнення у них негативних психічних станів.
4. Особливості психологічної роботи з використанням НЛП-технік для зняття гострого стресу.

План самостійної роботи здобувача вищої освіти:

1. Основні принципи надання допомоги постраждалим.
2. Правила взаємодії з постраждалими для співробітників рятувальних служб.
3. Показники ефективності психологічної допомоги.
4. Моделі взаємодії потерпілого і того, хто надає психологічну допомогу.
5. Методики психологічної допомоги відновлюваного періоду.
6. Методи першої допомоги особам, що зазнали впливу травматичних подій.

Перелік питань для самоконтролю:

1. Розкрийте сутність психологічної допомоги працівникам небезпечних професій, які виконують службові завдання в екстремальних умовах
2. Охарактеризуйте етапи, форми і методи профілактичної роботи щодо подолання негативних наслідків виконання службових завдань в екстремальних умовах.
3. Назвіть корекційні методи психологічної допомоги працівникам екстремальних видів професійної діяльності у разі виникнення у них негативних психічних станів.
4. Висвітліть особливості психологічної роботи з використанням НЛП-технік для зняття

гострого стресу.

5. Розкрийте зміст і методики психологічної допомоги відновлюваного періоду (методика саморегуляції)
6. Які методи першої допомоги особам, що зазнали впливу травматичних подій, ви знаєте.
7. Назвіть правила та фази проведення дебрифінгу.
8. Розгляньте особливості психологічної роботи з особами, які проходять лікування у шпиталі.
9. Виявіть специфіку діяльності психолога з особами, які переживають горе внаслідок загибелі товаришів і втрати близьких людей.

Рекомендована література:

Основна: [1-4]

Допоміжна: [8-11]

Інформ. ресурси Інтернет: [17-20]

Міжнародні видання: [23,25]

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

для спеціальності 262 - правоохоронна діяльність

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, повинен включати обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE для денної форми навчання (максимально до 5 балів).

Виконання самостійної роботи, як правило, оцінюється під час проведення семінарських, практичних занять та написання контрольної роботи у вигляді опитування, в тому числі питань, які виносяться на самостійну роботу.

Формою проміжного контролю є контрольні роботи, які проводяться письмово.

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях для спеціальності 262 - правоохоронна діяльність

Кількість балів		Критерії оцінювання
Денна ф/н	Заочна ф/н	
3	11-12	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію належним чином обґрунтовував свої думки та зробивузагальнені підсумки.
2	6-10	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неточності та незначні помилки.
1	1-5	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання
0	0	Здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань.

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях для спеціальності 053 - психологія

Кількість балів		Критерії оцінювання
Денна ф/н	Заочна ф/н	
1	5-6	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію належним чином обґрунтовував свої думки та зробивузагальнені підсумки.
0,5	3-4	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неточності та незначні помилки.
0,25	1-2	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання
0	0	Здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань.

**Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на практичних заняттях
для спеціальності 053 - Психологія**

Кількість балів		Критерії оцінювання
Денна ф/н	Заочна ф/н	
1	5-6	Здобувач вищої освіти у повному обсязі виконав усі психологічні методики відповідно до їхніх протоколів, здійснив обробку отриманих результатів, представив їх у вигляді якісного висновку
0,5	2-4	Здобувач вищої освіти у повному обсязі виконав частину запропонованих психологічних методик відповідно до їхніх протоколів, здійснив обробку отриманих результатів, представив їх у вигляді якісного висновку
0,5	1	Здобувач вищої освіти у повному обсязі виконав усі психологічних і методики відповідно до їхніх протоколів, здійснив обробку отриманих результатів, проте не сформулював якісних висновків до них
0	0	Робота відсутня

**Шкала оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти
для спеціальності 262 - Правоохоронна діяльність**

К-сть балів		Критерії оцінювання
Денна ф/н.	Заочна ф/н	
3	2	Послідовність, логічність написання роботи, а також підготовка презентації та, відповідно, її захист, а також виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднанні, проаналізовані та узагальнені висновками.
2	1,5	Достатній рівень представленої роботи, її теоретичний аналіз, проте без пов'язання результатів із практичною діяльністю
1,5	1	Достатній рівень представленої роботи, її теоретичний аналіз, підготовлена презентація, що розкриває основні положення, проте здобувач не захистив представлений матеріал
1	0,5	Послідовність, логічність написання дослідження наявна, проте результати не мають візуального супроводу у вигляді презентації відсутня
0		Робота відсутня

**Шкала оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти
для спеціальності 053 - Психологія**

К-сть балів		Критерії оцінювання
Денна ф/н.	Заочна ф/н	
4	2	Послідовність, логічність написання роботи, а також підготовка презентації та, відповідно, її захист, а також виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднанні, проаналізовані та узагальнені висновками.
3	1,5	Достатній рівень представленої роботи, її теоретичний аналіз, проте без пов'язання результатів із практичною діяльністю

2	1	Достатній рівень представленої роботи, її теоретичний аналіз, підготовлена презентація, що розкриває основні положення, проте здобувач не захистив представлений матеріал
1	0,5	Послідовність, логічність написання дослідження наявна, проте результати не мають візуального супроводу у вигляді презентації відсутня
0,5	0,25	Робота здана, проте відсутні її захист і презентація
0		Робота відсутня

**Шкала оцінювання роботи самостійної роботи здобувачів вищої освіти
для спеціальності 262 - Правоохоронна діяльність
та 053 – Психологія**

К-сть балів		Критерії оцінювання
Денна ф/н	Заочна ф/н	
1	3	Здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей
0,75	2	Здобувач вищої освіти розкриває сутність теоретичних питань, усвідомлює алгоритм практичних завдань, використовуючи при відповідну термінологію
0,5	1	Здобувач поверхово викладає навчальний матеріал, недостатньо чітко розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускає при цьому суттєві помилки
0		Робота відсутня

Критерії оцінювання контрольних робіт

Проведення поточного контрольного заходу є обов'язковим для здобувачів вищої освіти. Такий захід проводиться у вигляді аудиторної комплексної роботи та дозволяє здійснити контроль знань студентів за всіма змістовими модулями. Контрольний захід проводиться у письмовому вигляді і може включати теоретичні питання, розуміння понятійного апарату з навчальної дисципліни, тестові завдання.

**Шкала оцінювання контрольних робіт
для спеціальності 262 - Правоохоронна діяльність**

К-сть балів		Критерії оцінювання
Денна ф/н	Заочна ф/н	
3	4	Здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано викладає його під час написання контрольних робіт із посиланням на актуальні літературні джерела, володіючи термінологічним словником із навчальної дисципліни
2	3	Здобувач вищої освіти володіє теоретичними засадами досліджуваної теми, проте не здатний пов'язати теорію із практикою, спостерігається недостатнє усвідомлення термінологічного апарату навчальної дисципліни
1	2	Здобувач вищої освіти в неповному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово викладає його у письмових відповідях, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності

0,5	1	Здобувач вищої освіти має суттєві ускладнення під час письмового викладу матеріалу, не розуміє змісту теоретичних питань, не готовий дати відповідь на практичні завдання
0	0	Робота відсутня

**Шкала оцінювання контрольних робіт
для спеціальності 053 – Психологія**

К-сть балів		Критерії оцінювання
Денна ф/н	Заочна ф/н	
5	4	Здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано викладає його під час написання контрольних робіт із посиланням на актуальні літературні джерела, володіючи термінологічним словником із навчальної дисципліни
3-4	3	Здобувач вищої освіти володіє теоретичними засадами досліджуваної теми, проте не здатний пов'язати теорію із практикою, спостерігається недостатнє усвідомлення термінологічного апарату навчальної дисципліни
2	2	Здобувач вищої освіти в неповному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово викладає його у письмових відповідях, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності
1	1	Здобувач вищої освіти має суттєві ускладнення під час письмового викладу матеріалу, не розуміє змісту теоретичних питань, не готовий дати відповідь на практичні завдання
0	0	Робота відсутня

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та екзамену (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі екзамену.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку:

Відповідність підсумкової рейтингової оцінки в балах оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Сума балів за 100- бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен, курсова робота, практика	Залік
90-100	A	відмінно	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	добре	
70-79	C	добре		
60-69	D	задовільно	задовільно	
50-59	E	достатньо		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно	не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу		

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- тестування;
- доповіді, есе, презентації;
- індивідуальні завдання;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- презентації результатів самостійної, індивідуальної роботи та наукових досліджень;
- контрольна робота;
- комп'ютерне тестування на платформі MOODLE ДПУ;
- диференційований залік; екзамен.

6. ФОРМИ ТА ПИТАННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів засвоєння програмного матеріалу з навчальної дисципліни «Екстремальна психологія» передбачає поточний, проміжний та підсумковий форми контролю, які здійснюються на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль здійснюється впродовж семестру під час проведення семінарських, практичних занять, при перевірці самостійних робіт виконанні індивідуальної, контрольних робіт і має на меті перевірку рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу з предмета.

При поточному контролі оцінюються наступні результати: відповіді на семінарських і практичних заняттях; контрольних робіт; результати виконання завдань самостійної роботи здобувача, передбачених навчальним планом; для змішаної (дистанційної) форми навчання (відповіді під час занять в дистанційному режимі (на форумах, чатах, Zoom, Google Meet, Microsoft Teams тощо); результати виконання завдань самостійної роботи здобувача; результати виконання інших видів робіт (участь у наукових, науково-практичних конференціях, олімпіадах, підготовка наукової статті).

Проміжний контроль здійснюється у формі контрольного заходу (тест, інтерпретація теоретичного питання; розв'язання практичних ситуацій (кейсів)).

З навчальної дисципліни «Екстремальна психологія» передбачено 2 контрольні (модульні) роботи. Здобувачів завчасно інформуються про терміни проведення і зміст контрольної (модульної) роботи. Результат поточного контролю визначається сумарно за всіма складовими поточного контролю.

Підсумковий контроль проводиться у формі диференційованого заліку для спеціальності 262 – правоохоронна діяльність; у формі екзамену для спеціальності 053- психологія.

Перелік питань до модульного контролю №1

1. Сутність і завдання дисципліни «Екстремальна психологія».
2. Предмет, мета та завдання психології екстремальних ситуацій
3. Історія виникнення та розвитку “Екстремальної психології”.
4. Розвиток уявлень про психічну травму в психології. Соціальний, умовно- рефлексорний, психофізіологічний, психоаналітичний та когнітивний підходи.
5. Класифікація екстремальних ситуацій.
6. У чому відмінності надзвичайної, екстремальної і кризової ситуацій?
7. Назвіть групи суб'єктів екстремальної ситуації.
8. Що є предметом вивчення психології екстремальних ситуацій?
9. Які бувають надзвичайні ситуації?
10. Дайте визначення психології екстремальних ситуацій.
11. Дайте визначення надзвичайним ситуаціям.
12. Дайте визначення екстремальним ситуаціям. Охарактеризуйте психогенні розлади, спостережувані під час і після екстремальних ситуацій.
13. Проаналізуйте основні чинники, що впливають на розвиток і компенсацію психічних розладів при надзвичайних ситуаціях.
14. Які реакції викликає інтенсивний стрес?
15. Перерахуйте основні правила надання екстреної психологічної допомоги.
16. Розкажіть про прийоми само- і взаємодопомоги при агресії і при руховому збудженні.
17. У який період часу після стресової дії може бути надана екстрена психологічна допомога?
18. Назвіть основні етапи організації екстреної психологічної допомоги при надзвичайній ситуації.
19. Поняття екстремальної та надзвичайної ситуацій. Фактори впливу екстремальної ситуації.
20. Психогенії при екстремальних ситуаціях.
21. Специфіка психологічної допомоги в екстремальній ситуації.

22. Профілактика чуток в зоні надзвичайної ситуації.
23. Профілактика панічного настрою серед населення в зоні надзвичайної ситуації.
24. Основні психологічні особливості екстремальної ситуації.
25. Види психічної напруженості особистості під час діяльності в екстремальних умовах.
26. Психологічний вплив різних факторів на працездатність особистості в екстремальних умовах.
27. Типи емоційних реакцій особистості на екстремальну ситуацію.
28. Зміни в поведінці та функціональному стані людей в екстремальних умовах життєдіяльності.
29. Вплив нервово-психічної нестійкості особистості на її самопочуття в екстремальних умовах.
30. Прийми психологічної допомоги при реактивних реакціях в екстремальних умовах.
31. Актуальність проблеми психологічної безпеки в контексті сучасного життя суспільства.
32. Сутність, зміст і структура психологічної безпеки з позицій сучасних наукових підходів.
33. Моделі психологічної безпеки фахівця екстремального виду діяльності.
34. Особливості використання методик оцінювання психологічної безпеки працівника небезпечної професії в психологічній практиці.
35. Процедура програми розвитку та збереження психологічної безпеки персоналу екстремальних видів діяльності.

Перелік питань до модульного контролю №2

1. Загальна характеристика професійного стресу.
2. Наслідки професійного стресу.
3. Стан втоми і перевтоми.
4. Емоційний стрес.
5. Дезорганізація діяльності та порушення психічної адаптації.
6. Травматичний стрес
7. Деадаптивної психічні стани як наслідки професійного стресу
8. Відстрочені реакції на стресову ситуацію.
9. Психічні стани, які виникають у працівників небезпечних професій при виконанні оперативних завдань в екстремальних умовах службової діяльності.
10. Психічні реакції, що позитивно впливають на успішність службової діяльності.
11. Особливості психічних реакцій, які знижують ефективність вирішення службових завдань.
12. Типи поведінки працівників небезпечних професій, що ймовірно виникають в умовах екстремальної ситуації.
13. Форми і методи медико-психологічної реабілітації осіб, які перенесли гострі реакції та психологічні травми в екстремальних умовах службової діяльності.
14. Історія дослідження феномену дисоціації
15. Визначення поняття «дисоціація».
16. Характеристика дисоціативних феноменів.
17. Переживання горя.
18. Професійне здоров'я фахівців екстремального профілю.
19. Екстрена психологічна допомога в екстремальних ситуаціях.
20. Психологічний супровід особистості в період кризи.
21. Еволюція психологічних досліджень з проблеми посттравматичного стресового розладу.
22. Стадії посттравматичного стресового розладу.
23. Класифікацію посттравматичного стресового розладу.
24. Клінічні симптоми посттравматичного стресового розладу.
25. Методики діагностики посттравматичних порушень.
26. Психотерапевтичні методи лікування дисоціативних станів .
27. Роль психологічної підготовки фахівців небезпечних професій до діяльності в екстремальних умовах.
28. Сутність, зміст і структура психологічної компетентності фахівців екстремальних видів діяльності

діяльності.

29. Структурні компоненти психологічної компетентності щодо службової діяльності в умовах ризику.
30. Наукові підходи психологічної підготовки працівників небезпечних професій до службової діяльності в екстремальних умовах.
31. Етапи психологічної підготовки службовців до виконання оперативних завдань в умовах ризику.
32. Критерії оцінки та показники стану рівня психологічної компетентності працівників небезпечних професій.
33. Сучасні напрями формування психологічної компетентності в процесі професійної підготовки до службової діяльності в екстремальних умовах праці.
34. Тренінгові програми психологічної підготовки фахівців екстремальних видів діяльності.
35. Сучасні методики, які використовуються в процесі психологічної підготовки до службової діяльності в екстремальних ситуаціях.
36. Методи тренувань працівників небезпечних професій, спрямовані на оволодіння вміннями емоційно-вольової саморегуляції.

Перелік питань до підсумкового контролю:

1. Особливості професійного стресу працівників небезпечних професій.
2. Копінг-стратегії як складові копінг-поведінки особистості.
3. Копінг-ресурси як складові копінг-поведінки особистості.
4. Особливості надання психологічної допомоги дітям при подоланні травматичного стресу.
5. Загальна характеристика екстреної психологічної допомоги.
6. Дайте визначення екстреної психологічної допомоги.
7. Розкажіть про основні етичні принципи роботи психолога в надзвичайній ситуації.
8. Перерахуйте основні завдання, що вирішуються психологами при наданні екстреної психологічної допомоги в цілому і на кожному етапі роботи.
9. Охарактеризуйте своєрідність умов надання екстреної психологічної допомоги.
10. Посттравматичні стресові розлади: моделі та діагностика.
11. Історія дослідження посттравматичного стресового розладу (ПТСР).
12. Визначення поняття «посттравматичний стресовий розлад».
13. Основні клінічні симптоми та критерії ПТСР.
14. Умови сприйняття людиною сильного стресу як травматичного.
15. Чинники, що впливають на ступінь дії на людину сильної стресової ситуації.
16. Характеристика основних психологічних періодів розвитку надзвичайної ситуації.
17. Особливості принципів роботи спеціаліста-психолога при наданні екстреної психологічної допомоги.
18. Правила ослаблення психологічної напруженості серед населення.
19. Допомога дитині після надзвичайної ситуації.
20. Характеристика екстреної психологічної допомоги постраждалим, які знаходяться в ізоляції.
21. Екстрена психологічна допомога населенню при відчутті страху та тривоги в екстремальних ситуаціях.
22. Екстрена психологічна допомога населенню при плачі та істеричі в екстремальних ситуаціях.
23. Екстрена психологічна допомога населенню при нервовому тремтінню та ступорі в екстремальних ситуаціях.
24. Екстрена психологічна допомога населенню при галюцинаціях та агресії в екстремальних ситуаціях.
25. Універсальні методи самопомоги при гострих реакціях на стрес.
26. Розкажіть про прийоми самопомоги при нервовому тремтінні та руховому збудженні.
27. Організація роботи позаштатної мобільної групи екстреної психологічної допомоги.

28. Перелік речей та спорядження для надання екстреної психологічної допомоги
29. Основні принципи психологічного супроводження фахівця ризиконебезпечних професій в період професійної діяльності. кризи.
30. Характеристика діагностичної стадії психологічного супроводження.
31. Характеристика реабілітаційної стадії психологічного супроводження.
32. Загальна характеристика спілкування психолога з людиною в кризовій ситуації.
33. Характеристика синдрому вигорання.
34. Фактори, які здійснюють вплив на синдром вигорання особистості.
35. Сфери невідповідності особистості та професійної діяльності, що викликають синдром вигорання.
36. Психологічна компетентність фахівців екстремальних видів діяльності: сутність, зміст, структура, критерії сформованості.
37. Сучасні напрями підготовки працівників небезпечних професій до службової діяльності в екстремальних умовах.
38. Етапи психологічної підготовки службовців до виконання оперативних завдань в умовах ризику.
39. Аналіз тренінгових програм і методик психологічної підготовки до службової діяльності в екстремальних ситуаціях.
40. Структура психологічного забезпечення діяльності в екстремальних умовах.
41. Психологічна підготовка до діяльності в екстремальних умовах.
42. Психологічний супровід діяльності в екстремальних ситуаціях.
43. Зміст професійної психологічної підготовки фахівця одного з ризиконебезпечних видів професійної діяльності (на вибір).
44. Особистісно орієнтовані форми поведінки рятувальників в екстремальній ситуації.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Гершанов А. Макієнко Н. Шлях до зцілення: основи роботи з наслідками травматичних подій. Israel Trauma Coalition. 2022. 72 с.
2. Дикун В. Г., Мороз В.М., Стасюк В. В. Методологія дослідження морально-психологічного стану особового складу військ (сил): навч.-метод. посіб. Київ: 7БЦ, 2023. 383 с.
3. Кокун О.М., Мороз В.М., Лозінська Н.С., Пішко І.О. Збірник психодіагностичних методик для професійно-психологічного відбору кандидатів на військову службу за контрактом у Збройних Силах України: метод. посіб. К.: Видавничий дім «Освіта України», ФОП Маслаков Руслан Олексійович, 2021. 74 с.
4. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2/ За заг. редак. Л. Царенко. К., 2018. 240 с.
5. Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях: Навчально-практичний посібник Харківський національний університет внутрішніх справ, 2022. 88 с.

Допоміжна:

6. Вебер Т. Травмафокус: Спеціалізований психотерапевтичний метод для роботи зі стресом, травмою та хронічним болем. Вид-тво Літера Нова., 2019. 164 с.
7. Лазоренко Б. П. Експертна оцінка та технології реінтеграції внутрішньо особистісних конфліктів в умовах переживання учасниками АТО наслідків травматичних подій / Б. П. Лазоренко // Конфліктологічна експертиза: теорія і методика: Програма і матеріали / Кафедра психології та педагогіки НаУКМА. – К., 2018. – С. 34–36.
8. Морально-психологічне забезпечення у Збройних Силах України: підручник: у 2ч. Ч.І. Вид. 2-ге, перероб., зі змінами та доп. / Н. А. Агаєв, В. Г. Дикун, В. С. Чорний та ін.; за заг. ред. В.В. Стасюка. Бровари : ТОВ «7БЦ», 2020. 754 с.
9. Охорона ментального здоров'я та медико-психологічна реабілітація військовослужбовців в умовах гібридної війни: теорія і практика: монографія / за ред. В. І. Цимбалюка. — К., 2021. — 256 с.
10. Павлушенко С. М. Прогнозування поведінки військовослужбовців Сил спеціальних операцій в екстремальних умовах виконання завдань : навч.-метод. посіб. Київ: НУОУ імені Івана Черняхівського, 2022. 54 с.
11. Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях: Навчально-практичний посібник. Харківський національний університет внутрішніх справ, 2022. 88 с.
12. Полчанова Г. С. Психологічна підтримка під час війни: збірка листівок / Г. С. Полчанова, Л. В. Боримська. – Житомир, 2022. – 61 с. URL:// https://www.zhim.org.ua/eduka/psihologichna_pidrymka_pid_chas_viiny.pdf .
13. Психологічне вивчення особового складу Збройних Сил України : метод. посіб. / О. М Кокун та ін. Київ : ФОП Маслаков, 2019. 288 с.
14. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій. Практичний посібник / за наук. ред. Т.М. Титаренко/ НАПН України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. – 220 с.

Інформаційні ресурси Інтернет:

15. Всеосвіта. Перелік психодіагностичних методик та методик для соціально-психологічних досліджень, що використовуються в роботі практичного психолога URL:// <http://surl.li/glzca/>
16. Психологічна допомога: від кризи до ресурсу [Електронний ресурс]: матеріали III Всеукр. наук.-практ. форуму (21–26 квітня 2020 року, м. Суми) / за заг. ред. А. В. Вознюк. Суми: НВВ КЗ СОПШО, 2020. – 182 с. URL:// <https://cutt.ly/jIbYvR9>. – Назва з екрана. – Дата звернення 29.12.2021.
17. Психологічна допомога особистості в складних обставинах життєдіяльності [Електронний ресурс]: збірник тез доповідей всеукраїнського науково-практичного семінару «Психологічна допомога особистості в складних обставинах життєдіяльності», 18 травня 2018 р. Чернівці / ред. кол.: Т.М.Титаренко (гол. ред.) та ін. – Чернівці, 2018. –

- 154 с. URL:// [https://lib.iitta.gov.ua/711262/1/Психологічна допомога особистості-тези доповідей семінару-18.05.2018.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/711262/1/Психологічна_допомога_особистості-тези_доповідей_семінару-18.05.2018.pdf) . – Назва з екрана. – Дата звернення 12.01.2022.
18. Психологічна служба. URL:// <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/psihologichna-sluzhba>
19. Ресурсоорієнтована модель стресодолання. BASIC PH. URL:// <https://arpp.com.ua/blog/resursooriyentovana-model-stresodolannya-basic-ph/>
20. Реєстр тестових методик України. URL:// <https://vpa.org.ua/test-committee/reestr-testovih-metodik-ukrayni/>
21. Савінов В. В. Відновлювальні ефекти плейбек-театру у роботі з людьми, що переживають наслідки травматичних подій [Електронний ресурс] / В. В. Савінов // Психологічна допомога особистості в складних обставинах життєдіяльності : зб. тез доп. всеукр. наук.-практ. семінару (18 травня 2018 р., м. Чернівці). – Чернівці : ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2018. – С. 140– 143. URL:// <http://lib.iitta.gov.ua/711342/>

Міжнародні видання:

22. Technologies of Intellect Development <http://psytir.org.ua/>
23. Psychological journal: URL:// <http://www.apsijournal.com/index.php/psyjournal>
24. Psihologiâ i osobistist (Online) Psychology and Personality: URL:// <http://psychpersonality.inf.ua>
25. Problems of modern psychology: URL:// <https://psyjournal.in.ua>
26. Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools:// URL:// <https://farplss.org/index.php/farplss/index>
27. American Journal of fundamental, applied & experimental research: URL: // <http://journal.ua-usa.org>

**8. ЛИСТ ОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри психології, педагогіки та соціології

Протокол від _____ 20__ р. № _____

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта ОП